

Årsrapport

Läsåret 2017/2018

Innehållsförteckning

Inledning

Utvärdering i Våga Visa

Verksamhetsberättelse

Utveckling av observationsmetoden

Utvärdering av observationerna

Samordnarnas slutsatser

Framåtblick

Inledning

Våga Visa är ett utvärderingssamarbete inom utbildningsområdet mellan fyra kommuner i Stockholmsområdet: Nacka, Sollentuna, Upplands Väsby och Danderyd. Syftet med samarbetet är att öka måluppfyllelsen i förskola och skola.

Våga Visa:

- Baseras på läroplaner för förskola och skola
- Utgår från ett barn- och elevperspektiv
- Stödjer det systematiska kvalitetsarbetet
- Jämför kommunernas förskolor och skolor
- Sprider goda exempel och bidrar till lärande och utveckling

Samarbetet startade 1998 med observationer i grundskolan. Från och med år 2006 har samarbetet namnet Våga Visa. Metoderna omfattar idag observationer från förskola till gymnasieskola, gemensam elev- och föräldraenkäter samt självvärdering genomförd av verksamhetens personal. Pedagoger och skolledare observerar en skola eller förskola i en annan kommun än den där de arbetar.

Årsrapporten beskriver arbetet läsåret 2017/2018. Rapporten har skrivits gemensamt av de fyra kommunernas samordnare för Våga Visa.

Innehåll

Årsrapporten ger en samlad bild av metoder och resultat i Våga Visa, det vill säga kundundersökning, självvärdering och observationer. Rapporten visar verksamheten i siffror och viktiga händelser i samarbetet.

Målgrupp

Målgrupp för årsrapporten är politiker i kommunernas utbildningsnämnder, styrgrupp och andra tjänstemän och andra kommuner som vill veta mer om metoden. Även observatörer har intresse av rapporten liksom skolledare och chefer i verksamheten.

Årsrapporten kan sparas ned från <http://www.danderyd.se/vagavisa>

Begrepp

I rapporten används begreppet skola för alla verksamheter som förskola, förskoleklass, grundskola, särskola och gymnasieskola.

Utvärdering i Våga Visa

Observationer

Observationerna genomförs av erfarna pedagoger och skolledare med pedagogisk högskoleutbildning. Observatörerna delas in i lag som besöker en skola i en annan kommun än den man själv arbetar i. Observationerna utgår från läroplanerna och gäller följande målområden:

- Normer och värden
- Utveckling och lärande/kunskaper
- Ansvar och inflytande för barn/elever
- Bedömning och betyg (endast grund-, sär- och gymnasieskola)
- Förskolechefens/rektors ansvar

Observatörerna skriver en rapport där de beskriver och bedömer skolans arbete inom målområdena. Rapporten är baserad på observationer i verksamheten, strukturerade samtal med barn och elever, personal, skolledning samt skolans styrdokument.

Observationen genomförs utifrån en definierad metod och redovisas i en rapport, där bedömningen görs dels i text och dels i en skala:

- **4.0 mycket god kvalitet** – verksamheten uppvisar goda lösningar och förhållanden som visar att den kommit långt i sin strävan att nå målen.
- **3.0 god kvalitet** – verksamheten har i huvudsak god kvalitet med vissa förbättringsområden
- **2.0 mindre god kvalitet** – verksamheten bedöms sammantaget ha mindre god kvalitet med vissa förbättringsområden
- **1.0 stora brister i kvalitet** – verksamheten har stora förbättringsbehov

Samordnarna metodgranskar Våga Visa-rapporterna innan de slutliga rapporterna överlämnas till den observerade enheten samt till kommunens förvaltningschef eller motsvarande.

Enkätundersökning till elever och vårdnadshavare

Enkätundersökning omfattar följande svarsgrupper:

Skolform	Vårdnadshavare	Elever
Förskola och pedagogisk omsorg	Alla	
Förskoleklass	Alla	
Grundskola	Åk 3 och åk 6	Åk 3, åk 6 och åk 8
Grundsärskola och gymnasiesärskola	Alla	

I 2018 års undersökning har Origo Group svarat för administration och redovisning av resultat.

Frågorna utgår från läroplanens målområden. Undersökningen använder genomgående en fyrgradig skala, med svarsalternativen ”Stämmer mycket bra”, ”Stämmer ganska bra”,

”Stämmer ganska dåligt” och ”Stämmer mycket dåligt” samt ”vet inte”. 20-25 frågor är gemensamma för kommunerna, medan ca fem frågor bestäms av respektive kommun.

Förutom Våga Visa-kommunerna deltar även ytterligare fem kommuner i enkätundersökningen: Ekerö, Norrtälje, Täby, Vallentuna, Värmdö och Upplands-Bro.

Självvärderingen av medarbetare

Självvärderingen visar medarbetarnas bedömning av förskolans/skolans verksamhet på läroplanens målområden. Självvärderingen är ett värdefullt verktyg i kvalitetsarbetet på förskolan eller skolan. Genom att upprepa självvärderingen kan utvecklingsarbete följas upp.

Självvärderingen genomförs med en webbaserad enkät som besvaras anonymt av pedagoger i förskola och fritidshem samt lärare i grundskola och gymnasieskola. Frågorna utgår från samma sju målområden som enkätundersökningen till elever och vårdnadshavare, och frågorna har en nära koppling till läroplanerna.

Kommunen väljer om den vill genomföra självvärderingen på alla enheter, i en eller flera skolformer, i samband med kundundersökningen eller om den genomförs inför en observation.

Den gamla självvärderingen kommer inte omarbetas av samordnargruppen och kommer inte ingå i Våga Visa. De kommuner som vill använda den väljer själva. För Våga Visa kommunerna kommer en självskattningsmall tas fram som ska användas i samband med att enheten observeras..

Organisation och styrning

Arbetet i Våga Visa styrs av en styrgrupp, där skolchef eller motsvarande ingår, dvs. den tjänsteman som har den politiska nämndens uppdrag att ansvara för utbildningsfrågor. En gång per år presenteras även resultatet i utvärderingen för ordförande i de politiska nämnderna i de deltagande kommunerna.

Varje kommun har en samordnare för Våga Visa. I samordnarnas uppdrag ingår att ansvara för genomförandet av utvärderingen och att säkra kvaliteten. Samordnarna rekryterar och utbildar observatörer. Samordnarna ansvarar också för att utveckla och uppdatera metoderna, sprida information om Våga Visa samt genomföra uppdrag som initieras av styrgruppen. Vårdkommunens samordnare är även sekreterare för styrgruppen. Denne fungerar även som länk mellan styrgrupp och samordnargrupp och rapporterar mellan dessa. Samordnargruppen har ett gemensamt ansvar föra protokoll över samordnargruppen möten. Våga Visa har också en koordinator som svarar för gemensam administration.

Kommunerna turas om att vara ordförande i styrgrupp och samordnargrupp. Under 2017 var Nacka värdkommun och Upplands Väsby har tagit över under 2018.

Gruppernas sammansättning:

Kommun	Styrgrupp	Samordnargrupp
Danderyd	Eva Hoas	Petra Dahlström/ Lena Wallin
Nacka	Susanne Nord	Susanne Arvidsson Stridsman Även koordinator
Sollentuna	Lee Orberson	Mimmi Forsgren
Upplands Väsby	Astrid Täfvander	Björn Axén

Verksamhetsberättelse

Observationer

Under läsåret 2017/2018 har 35 förskolor och skolor observerats. Totalt har 51 observatörer observerat en eller flera gånger. Antalet genomförda observationsdagar under läsåret var 444.

Antalet genomförda observationer varierar en del över tid. En förklaring är att när Skolinspektionen genomför sin regelbundna tillsyn genomförs inte observationer samtidigt. Observerade förskolor och skolor kan också variera i storlek mellan åren och därmed kräva olika antal observatörer. Antalet förskolor och skolor som observerades läsåret 2017/18 var något lägre än året innan, främst på grund av att det var färre av observatörerna som var aktiva. Tre observationer blev inställda och flyttade till våren 2018. Fyra nya observatörer rekryterades till våren 2018.

Tabell 1: Antal förskolor och skolor som observerats i de fyra Våga Visa kommunerna

Termin	Totalt
Våren 2015	19
Hösten 2015	31
Våren 2016	33
Hösten 2016	29
Våren 2017	25
Hösten 2017	18
Våren 2018	17

Tabell 2: Antal förskolor och skolor som observerats per kommun

Kommun	Hösten 2017	Våren 2018
Danderyd	6	4
Nacka	8	6
Sollentuna	4	4
Upplands Väsby	0	3
Summa:	18	17

Tabell 3: Antal observationsdagar över tid

Termin	Observationsdagar
Våren 2015	491
Hösten 2015	511
Våren 2016	643
Hösten 2016	504
Våren 2017	381
Hösten 2017	239
Våren 2018	205

Rekrytering av observatörer

Varje kommun rekryterar observatörer som representerar så många olika personalkategorier som möjligt. För att bli en bra observatör ska man vara en erfaren och erkänt skicklig pedagog, ha visat intresse för skolutvecklingsfrågor, vara väl insatt i gällande styrdokument samt ha vana att uttrycka sig i tal och skrift och ha förmåga att se samband och dra slutsatser. Den blivande observatören ska ha goda referenser och sin chefs godkännande för att ta sig an uppdraget.

Observatörer ska ha pedagogisk högskoleutbildning eller motsvarande. Efter rekryteringen genomgår den blivande observatören en introduktionsutbildning.

Introduktionsutbildning av nya observatörer

Introduktionsutbildning för nya observatörer genomförs i början av varje termin. Syftet är att de nya observatörerna efter genomgången utbildning ska ha en god förståelse och kompetens inom följande områden:

- uppdragets karaktär och observatörens roll
- att möta personal och elever under observation
- etik, sekretess och förhållningssätt
- att följa metoden
- hur en rapport ska skrivas och formuleras

Utbildningen omfattar en och en halv till två dagar och genomförs av samordnare. Konceptet utvecklas genom utvärdering efter genomförd utbildning. Utbildningen är uppskattad av deltagarna och får bra omdömen i utvärderingarna.

I september 2017 genomfördes en halvdag enskilt för nya observatörer och därefter en gemensam introduktion för alla observatörer till den nya metoden. Våren 2018 anordnades introduktionsutbildning för 10 nya observatörer.

Utbildning för observatörer

I början av varje termin ordnas en kick off för observatörerna. Syftet är att stödja och utveckla observatörerna i sin observatörsroll och i frågor som är viktiga för kommande observationer.

Kick off hösten 2017

Hela kickoffen ägnades åt att introducera den nya metoden utifrån den målbild som satts upp av styrgruppen för Våga Visa:

- enklare analysarbete både för observatörer och för enheterna
- överskådlig och begriplig rapport för alla målgrupper
- ett tydligt barn- och elevperspektiv
- tätare observationsintervall för enheterna, ett bättre regelbundet stöd till enheternas kvalitetsarbete
- högre effektivitet eftersom fokus flyttas från skrivande till överlämning/dialog
- fler observationer eftersom det blir kortare tid per observation

Nyheter med justerad metodbok, bedömningsaspekter, gemensam dokumentation i rapportunderlag och ändrad struktur för rapporter implementerades. Därefter vidtog grupparbete där deltagarna tillsammans reflekterade kring hur de nya bedömningsaspekterna kommer att påverka arbetet i observationen samt övade sig på att använda de olika underlagen.

Från underlag till rapport var nästa programpunkt med genomgång och exempel, där deltagare från pilotomgången berättade om hur de gjorde och delade med sig av sina erfarenheter. På det kom sen ett nytt grupparbete kring att skriva ett avsnitt utifrån rapportunderlaget i den gemensamma samarbetsytan i Google.

Kick off våren 2018

Tema för kick-offen var digitalisering i förskola och skola. Jan Hylten & Mats Östling från Education Analytics, som genomfört en kartläggning om digital kompetens i skolorna, beskrev resultatet. Man fann att elevernas generella kompetens är hög men att det inte är tydligt hur skolor arbetar för att utveckla elevers digitala kompetens till nya nivåer. Tillgången och användningen av digitala läromedel och andra lärresurser ser ut att vara begränsad och begränsande, liksom även andra typer av digitala verktyg som robotar och 3D-skrivare. Mobiltelefoner är idag i huvudsak ett ordningsproblem och samlas därför in i en allmän och sannolikt ökande utsträckning. En stor del av elevernas digitala kompetens utvecklas och tillämpas utanför skolan

Efter lunchen beskrev två erfarna observatörer hur man arbetat på deras egna förskolor och skolor för att dra nytta av att de varit ute på observation. Rutiner och hur man arbetar i Google drive repeterades. Dagen avslutades med förarbete inför vårens observationer i de olika observatörslagen.

Utveckling av observationsmetoden

Under hösten 2018 har den nya metoden för observationernas genomförande och rapportering implementerats. Målet med den nya metoden är:

- Enklare analysarbete både för observatörer och för enheterna
- Överskådlig och begriplig rapport för alla målgrupper
- Ett tydligt barn- och elevperspektiv
- Tätare observationsintervall för enheterna, ett bättre regelbundet stöd till enheternas kvalitetsarbete
- Högre effektivitet eftersom fokus flyttas från skrivande till överlämning/dialog
- Fler observationer eftersom det blir kortare tid per observation
- Lättare att jämföra och hitta goda exempel
- Tydligare beskrivning av hur observationen planerats och genomförts

Muntliga utvärderingar efter genomförda observationer visar att den nya metoden fungerat väl både enligt observatörer och skolledningar vars förskolor eller skolor observerats.

Observatörerna tycker i hög grad att den nya metoden fungerar väl. De uppskattar rapportunderlaget, och tycker att det gick snabbare att sammanställa rapporten.

Den nya metoden innebär att överlämningsmötet blir viktigare. Den nya rapporten är kortare och visar bara kortfattat grunden för observatörernas bedömningar, men skolledningarna har ändå känt igen sig i rapporten och tycker att rapporten ger dem underlag i kvalitetsarbetet.

Samordnargruppen bedömer också att rapporterna har blivit mer överskådliga och tydliga. Den nya metoden ger möjligheter att genomföra fler observationer på samma tid.

Samordnarnas slutsatser

Vikten av dialog om verksamheten

Svaren från uppföljningen med cheferna efter observationen ger en positiv bild av genomförandet av observationerna, och visar att observationen bedöms ha ett stort värde i enhetens utvecklingsarbete. Allra mest positiva bedömningar gör cheferna när det gäller överlämningsmötet, där observationens resultat diskuteras med observatörerna och kommunens tjänstemän. Vi tolkar det som att observationen blir en form av formativ bedömning som ger underlag för att utveckla verksamheten. I det här mötet mellan externa pedagoger, kommun och skolledning finns en stor kraft.

Rekrytering av observatörer

Under läsåret har intresset för att vara observatör ökat. Sammanlagt tillkom tre nya observatörer under hösten 2017, fyra nya under våren 2018 och inför hösten 2018 har elva nya observatörer rekryterats.

Kvalitetsuppföljning genom enkäter

Vid upphandlingen av den nya leverantören för enkätverktyget ställdes krav på utvecklingsåtgärder som ännu inte genomförts. Vi har bland annat önskemål om ett förbättrat analysverktyg och att ha möjlighet till kompletterande frågor vid ett speciellt svar. Diskussioner med leverantören ska ske i början av hösten för att fortsätta utveckling. Den nya leverantören har också haft vissa problem med den första insamlingen av enkätsvar vilket ledde till försening av resultaten. Rutinerna för påminnelser behöver ses över till kommande år.

Självvärdering till medarbetare

Ett tredje ben i Våga Visa har varit självvärdering av medarbetare. Självvärderingen har under de senaste åren genomförts i samband med de årliga enkäterna till elever och föräldrar. I en del av kommunerna har självvärderingen genomförts mer frekvent i förskolan medan i andra har förskolor och skolor själva valt om de vill genomföra undersökningen bland sina medarbetare. Svarsfrekvensen har dock ofta varit låg, och användningen av resultaten begränsad. Det finns också idag en hel del andra liknande verktyg tillgängliga.

Användandet av självvärdering har setts över och kommer få en ny form. Våga Visa kommunerna kommer att använda en självskattning kopplad till bedömningsaspekterna i det rapportunderlag som används vid observationerna.

Framåtblick

I och med att antalet kommuner som ingår i Våga Visa-samarbetet minskat har några dilemman uppstått. Vid något tillfälle har observatörer inte kunnat få ett uppdrag på grund av att antalet observationer i andra kommuner inte varit tillräckliga. Observation av grundsärskola och särskilda undervisningsgrupper har också varit svåra att bemanna då andelen befintliga observatörer med specialkompetens inte är jämnt fördelad i de olika kommunerna. En diskussion om man kan få observera i den egna kommunen pågår.

Behovet av fler kommuner i Våga-Visa samarbetet kan noteras.

Den nya metoden är gynnsam då arbetssättet blivit effektivare och fallit väl ut. Innehållet i rapporterna har blivit mer lättillgängligt och fungerar bättre som en grund för fortsatt utvecklingsarbete i verksamheterna.

Fler observatörer har rekryterats i många fall från enheter som blivit observerade.